

1404ին Սպանիացի Clavijo Երզնկայէն անցած ատեն կը վկայէ. «ուր որ մենք կանգ առինք ցորեկը անցընելու ատեննիս, կամ գիշերը մնալու ժամանակ, անոնք (չրջանին գիւղացիները) իրենց տուններէն դուրս կը բերէին զորդեր եւ պատուով զմեզ անոնց վրայ կը նստեցընէին: Յետոյ կը բերէին կաշիէ ծածկոց մը իբր սփռոց, նման մեր կոոր Guadamacir⁽⁹⁸⁾ կոչած Cordovan կաշիներուն, ասիկա իրենց մօտ կը կոչուէ Sofra⁽⁹⁹⁾, եւ ասոր վրայ անոնք հաց կը զետեղեն»⁽¹⁰⁰⁾: Ուղեգիրը այս գիւղացիներուն ինչ ազգէ ըլլալու մասին բան մը չ'ըսեր, սակայն անտարադոյս ակնարկութիւնը հայ հիւրասէր եւ ոչ մոլեռանդ գիւղացիներուն մասին է, որովհետեւ քրիստոնեայ Սպանիացիին թոյլ պիտի չտրուէր թուրք կամ քիւրտ գիւղացիութեան կողմէ հիւրասիրուիլ, անոնց զորդերուն վրայ նստիլ կամ սեղանակից ըլլալ: Ատիկա այս մոլեռանդ Մահմետականներուն մասին սրբապաշտութիւն մը պիտի ըլլար եւ աններելի: Առկէ դատ այդ կողմերու գիւղացիութիւնը ամբողջութեամբ հայ էր այն ատեն եւ մինչեւ ԺԶ դարուն վերջերը: Ուրեմն այս օտար ուղեգիրը գեղեցիկ նպաստ մը կ'ընէ իր վկայութեամբ՝ ցոյց տալով թէ Հայ գիւղացին ինչպէս կը ճաշէր իր զորդերուն վրայ: Ատոր մենք նոյնիսկ կը հանդիպինք հայ միջնադարեան հայրեններու մէջ: Օրինակ.

Փռեմ փրմախուլ խալի, ու բերեմ քեզ շատ հարիփնի,
Հընցկուն հարիփնի բերեմ, որ գամէնն ի քեզ նմանի,
Ծովերը քազ գինի ամեմ, ու նաւերդ տօտօֆանի⁽¹⁰¹⁾:

Դարձեալ ուրիշ մը.

Ապրիշում խալի ձգեմ, ոսկերեյ դռշակն ի վրայ,
Բարձիկ մի սեղան բերեմ, ու խորված կաֆառուկն ի վրան,
Ջուզումի գինի բերեմ, որ խմեմք ի սիրոյ վրան⁽¹⁰²⁾:

Դժբախտաբար ի վիճակի չեմ ըսելու թէ ՔԻՐՄԱՆՈՒԼ ի՞նչ կը նշանակէ, թէեւ որոշ է որ զորդի ամենաազնիւ տեսակի մը մասին է որ կ'ակնարկէ մեր հայ տաղասացը: Իսկ հարիփնի պարսկ. հարիփ խընճոյքի ընկերակից կը նշանակէ: Տօտօֆանի՝ նոյնպէս պարսկ. բառ, խրախճանքի վերջին գինեքաթակը կը նշանակէ: Ապրիշում խալի՝ պարզապէս մետաքս զորդ, իսկ դռշակ՝ անկողին, եւ զուզումի՝ խաղողի կը նշանակեն: Մ. Արեղեան վերը մէջբերուած վերջին տաղը կը համեմատէ ժողովրդական տաղի մը հետ, ուր կ'ըսուի.

խալիչեքը փռել եմ, նախշուն բարձեր դրել եմ, եւն.:

(98) Ըստ Անգլ. Թարգմ. (Guy Le Strange) «Ghadamarir կամ Guadamacil (նաեւ զանազան ուղղագրութեամբ) Սպանիոյ մէջ Cordovan կաշիին անունն է: Ծագած է Մարոքէն, բուն Ghadamesi կոչումէն, Ghadames քաղաքին անունէն, ուր նախ արտադրուած էր: Այս կաշին ԺԲ դարեան Cidի բանաստեղծութեանց մէջ յիշուած է: (Sba Dozy and Engelmann, Glossaire des Mots Espagnoles Dérivés de L'Arabe ի բուն Guadamaci)»:

(99) Պարսկ. Սիւփրէ, հայ. սփռոց, սեղանի ծածկոց:

(100) Clavijo. — 1928, p. 121.

(101) Մ. Արեղեան: — Հին Գուսանական ժողովրդական երգեր:

(102) Անդ: